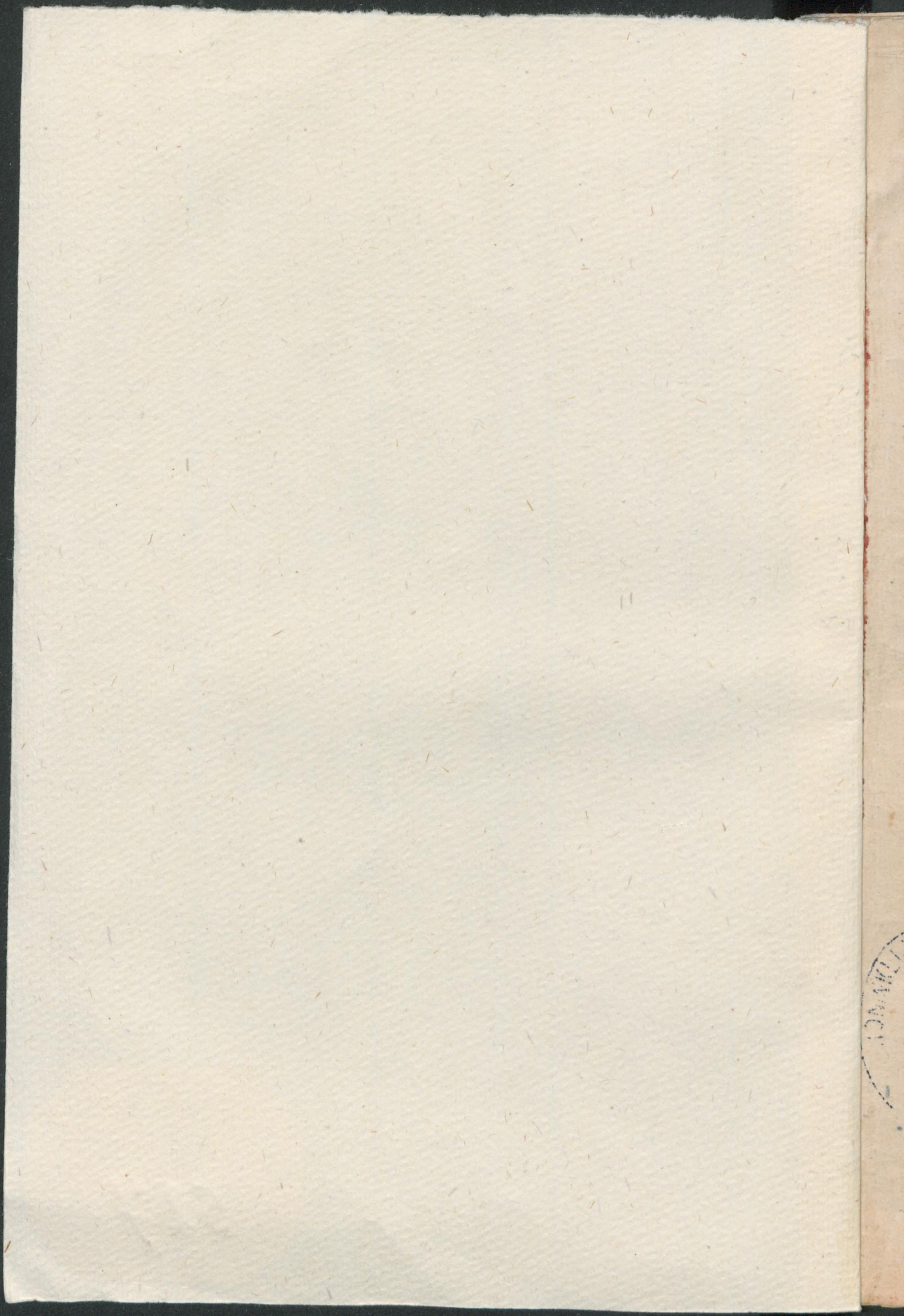

¶ Ban/ende edict by forme van proscriptie/ vuytgegaen ende gedecreteert by

onssen alregenadichsten Heere de Coninck, tegens Wilhelm van Nassau, Prince van Oraignyen, als hooft, beruerder eñ bederuer van tgheheel Christenrijck, ende namentlyck van dese Nederlanden: Waerby een yegelijck gheauctorjseert wordt van hem te beschadigen, offenderen ende vuyter weerelt te helpen, mit loon ende prys voor den ghenen die des doen, oft daer toe assisteren sullen.

¶ Ghedruckt door ordinantie ende expres beueel der Coninckl. Mt. Int iaer M. D. LXXX. Tot Tshertogenbossche by Ian Schœffer. (.?.)

hilippes byder gratien Godts / Coninck van Castilien/van Leon/van Arragon/van Nauarre / van Napels/van Sicilien/van Maillorcke van Sardeyne/ vanden Eylanden / Indien ende vasten landen der Zee Occane: Eertshertoge vã Oistenrijck/Hertoge van Bourgoingnẽ/ van Lotrijk/van Brabant/van Lemborch/vã Luxemborch/ van Gelre ende van Melanen: Graue van Habsborch/vã Vlaenderen/vã Arthois/van Bourgoingnen: Palsgraue/ende van Henegouwe/van Hollant/van Zeelant/van Namen/ende van Zutphen : Prince van Zwaue: Marcgraue des heylichs Rijcx: Heere van Vrieslandt / van Salins /van Mechelen/vande stadt/steden ende landen van Utrecht / Ouerijssel / ende Groeningen · ende Domminateur in Asie ende in Affrijcke. Allen den ghenen die dese teghenwoordighe sullen zien Saluyt.

Het is allen ende eenen yegelycken kenlijck ende openbaer/hoe gunstlycken dat wylen hoochloflycker ghedachten de Keyser Kaerle die vijfste des naems/onse lieue Heere ende Vader (wyens ziele God genadich zy) ghehandelt ende ghetracteert heeft Wilhem van Nassau/ om den seluen te doen commen totte successie van wylen Rhene van Chalon Prince van Oraengnien zynẽ Neue. Ende in welcker vuegen zyne Key. Mat. den seluen daer nae van zyner ionckheyt aff (hoe wel hy vreemdeling ende vuytheemscher was) ghevoordert ende ghepromoueert heeft. Twelck by ons naederhant altijts naegeuolght ende gecontinueert is geweest/hem eerstmael gecreeert hebbende Ridder ende medebrueder van onser orden vandẽ gulden vliese/ ende daernae ghecommitteert onsen stadthouder generael ouer Hollant/Zeelant/Utrecht/ende Bourgoingnyen/ende oock van onsẽ Raede van Staete/hem doende voorts vele ende verscheyden eeren ende weldaden / mitz welcken/ende vuijt zaken vande eeden van manschap ẽñ trouwicheyt/die hy ons oock ghedaen heeft int verheffen vande Leenen/ Steden Landtschappen ende heerlicheden/die hy van ons houdende is/in diuersche onse Landen ẽñ prouincien/hy grootelycx verbonden/ verplicht ẽñ verobligeert was sich te begeuẽ onder onse gehoirsaemheyt/ẽñ tot onsẽ dienst ende getrouwicheyt: ende die weluaert ẽñ vtiliteyt van onse zaken ẽñ affayren te voirderen ende promonieren / ẽñ voirts alle ruste ẽñ tranquilliteyt in onse Staten ende landen te hanthouden ende mainteneren. Is nochtans eenen yeder kenlyck / dat zoe geringe wy vuyt onse Nederlanden vertrocken zyn geweest/die voirgemelte Wilhelm van Nassau (by de middelen als voiren Prince van Oraignyen gemaeckt zynde) met alle listige ẽñ boose aenslaegẽ ẽñ practijcken sich veruoirdert ẽñ gepoocht heeft. Eerstlijcken om te winnen ẽñ vereeijgen den wille ẽñ moet vanden genen die hy wiste qualijcken gesint te zyn/belast met schulden / vyanden vander Iusticie/liefhebbers van nieuwicheden / ende bouen al die gene die ter zaken vande Religie bedragen oft ghesuspecteert waeren/ de selue caresse-

rende/aenhaelende eñ tot hemwaerts treckende met schoone woorden/be=
loofften eñ valsche persuasien/in sulcker vuegen eñ zoe verre dat hy prin=
cipael autheur eñ oproerder is geweest vande eerste requeste oft supplica=
tie ouergegeuen eñ gepresenteert by etlycken hoop ionger edelmans/ zijn
huys eñ tafel daegelycx hanterende/ hebbende oock die coniuratie eñ ver=
bontenisse daer van/tsynen huyse gemaect gheweest mit hulpe eñ bystande
van Graeff Lodewijck van Nassau zijnen broeder/die een groot ketter eñ
herethijck was. Eñ hoe wel dat hy directeur ende aenrichter was van alle
dese aenslaegen eñ voirtstellen / des nyetmin heeft ter seluer tijt daghelijcx
gecomen en gefrequenteert inden raedt van State/present eñ tegenwoor=
dich ouer alle deliberatien eñ resolutien die aldaer genomẽ waeren/waer
buyt een yeder bemercken kan zyn getrouwicheyt eñ quijtinge van zijnẽ
eedt. Ende alsoo vande selue requeste voirtsvaerende/heeft hy mit zyne
aenhengeren tot verscheyden plaetsen eñ vlecken van onse voorschreuen
Landen/innegebracht die valsche predicatien eñ openbaere vergaderingẽ
gedurende den tijt/dat onse zeer lieue eñ zeer beminde zuster die Herto=
ginne van Parme/alsdoen Regente ende Gouuernante generaele in dese
onse erffnederlanden aen ons geschickt eñ gesonden hadde/om op t'inhou=
den der seluer supplicatien orden te stellen/hebbẽ insgelijcx by aduijse/we=
te/participatie eñ medeplichticheyt des seluen van Oraignyen/ die ketters
eñ heretijckẽ / onder t'dexsel ende by toedoene vande gene die voorschreuẽ
requeste gepresenteert hadden/eñ by hem gefauoriseert zynde/begonst mit
oproerte breken die beelden/ autaeren eñ kercken/eñ alle gewijde eñ ghe=
consacreerde zaecken te prophaneren / iae oock die heylige Sacramenten
vã Godt ingestelt eñ geordineert/des niet tegenstaende zyn de zaken duer
de goddelycke gratie/eñ die voirsichticheyt vande voorsz. Hertoginne van
Parme zulcx gehandelt eñ geremedieert geweest/dat hy benoedicht is ge=
weest hem te vertrecken buyt onse Landen eñ zyn Gouuermenten te ver=
laeten nyet sonder grooten toorn ende gramschap/mit dreygementen hem
daer van te willen wreken/t'welck hy int naevolghende iaer vermeynde
te doen eñ volbringen mit feyt van wapenen/maer te vergeeffs / want hy
soe dapper eñ strengelyck veruolcht werdt van onsen leger/ hem continu=
elijcken naetreckende/dat hy buyt alle onse Landẽ verdreuen eñ veriaecht
is gheweest/sonder hem aldaer ergens te kunnen bergen oft onthouden/
maer alsoo etlycken tijt daer nae tot verscheyden plaetsen opghereesen is
sekeren afftreck eñ mishaegen van onsen ondersaten tegens die regeringe
eñ Gouuernement vanden Hertoge van Alue/hebbende int voorsz. gou=
uernement gesuccedeert nae de voorsz. Hertoginne ende onder anderen in
Hollant eñ Zeelant / heeft de voorsz. van Oraignyen gepractizeert/om in
de selue landen te moegen wederkeeren/waer toe hy nochtans nyet gead=
mitteert oft ontfangen is gheweest / zonder eerst eñ alvoiren den Staten
vanden voorsz. landen eñ dien vanden Steden aldaer/ten heylighen ghe=
swoorẽ te hebbẽ/dat hy die selue landẽ ende steden voor ons eñ onder onse
gehoir=

gehoirsaemheyt handt hauden eñ mainteneren soude/sonder yet te veranderen van tgene des behoiren soude totte oude Catholycsche eñ Roomschs Religis/dã soude hen alleenlyck (als stadthouder ende Gouuernuer) bystaen/assisteren eñ beschermen tegens den voorsz. Hertoge van Alue/ zoo verre hy de selue soude willen forzeren eñ bedwinghen tot tghene des hy was pretenderende/te weten totten thienden eñ twinstichsten penningen vanden impositien die hy opstellen woude/ t'welck wy hem niet beuolen en hadden/noch oock en verstonden zulcx gedaen te worden/dan mit goedē danc eñ wille vã onse voorsz ondersatē/eñ dz noch in plaetse vã andere bedē eñ impositien/daervan men de selue vermeynde te ontlastē/maer soo geringe die voorsz. van Nassau in t'voorsz. gouuernement getreden ende outfangen was/heeft hy mit zijne ministers/dieners eñ supposten begonst intebringen die valsche predicatien alomme daer hy konde oft vermochte/ persecuterende ende verbolgende alle goede pastoors /predicanten/ Religieusen eñ eerlijcke lupdē eñ persoonē/vanden welcken hy een zeer groot getal veriaecht heeft/eñ diuersche van hen iammerlyck doen vermoorden/ oft immers heeft daer inne gedissimuleert/mit eenighe van zijn aenhengeren die selue moorden gheperpetreert eñ gedaen hebbende/ ter tijt toe dat die voorsz. Staten grotelijcx geoffendeert eñ verthoernt van sulcke wreetheyt begeerdē eñ wilden recht daer ouer gedaen te worden/dat alsdoen hy hem geliet een mishaegen daer van te hebben / des nyetmin is hy naderhandt wedergekeert tot zynen eersten voornemen/qualyck handelende eñ tracterende de gene die hy hilt voor Catholijck/eñ zijn aenslaegen contrarierende/hem behelpende mitten raedt vanden herctijcken ministers zoo vuytheemsche als inlanders; veranderende oick de Magistraten eñ wethouders/die hy wiste zyne aenslaegen ende voernemē nyet te fauoriseerē. Ende voorts heeft begonst innetebringen de libertcyt van conscientie/oft (om beter te seggen) confusie van Religie/waer vuyt corts daer nae ghevolght is dat die Catholijcke openbaerlijcken gepersecuteert eñ veriaechs zyn geweest/die kercken mans ende vrouwen cloisters affgeworpen ende teenemael gheruyneert/die Religieusen/soo mans als vrouwe persoonen qualijck getracteert/gebannen eñ gantzlijck verdreuen/zoo verre zy heure Religie ende professie niet en wilden versaecken oft apostaseren/ eñ oock sich ten houwelijcke begevē/alsoo hy hem op de andere nyet en betroude: gelyck hy oock selfz noch geheylickt wesende/ eñ zyn tweede huysvrouwe alsnoch leuende/genomen oft getrouwet heeft een Nonne ende Abdisse by Bisschops handen solemnelijcken geconsacreert eñ ghewijt/die hy alsnoch by hem houdende is. Twelck die alderschandelijckste/ oneerlijcxste eñ infaemste zake is diemen soude mogen doen/nyet alleenlyck nae vuyt wijsen der Christelycker Religie/maer oock nae de Roemsche rechten eñ wetten/ eñ tegens alle eerbaerheyt. Ende heeft sich eyntelyck zoe verre vergeten/ dat hy die Catholycxsche Religie gantslijck versaeckt ende verlaten heeft/ toelatende alle ketterijen / dwalingen eñ boosheden van alderhande sectē

 here/

heresyen ende ketteryen/ om (indien't hem mogelyck waere) teenemael te vernyelen eñ uytroyen onse heylige eñ Catholijcxsche Religie/ van allen tijden onderhouden eñ gheobserueert byden gantsen eñ vniuerselen staet van kerstenrijck/ hebbende midlertijt onse arme ondersaten van Hollant eñ vã Zeelant gebrocht tot zulcke hertneckicheyt eñ obstinaetheyt/ ende die selue in sulcken staet gereduceert/ dat by nae alle die steden / deen nae dandere belegert eñ ingenomen zijn geweest/ zoo mit stormenderhandt eñ gewelt/ als by compositie ende redditie/ zulcx dat hy te meer stonden gescapē is geweest daer uyt gedreuen te worden duer onse macht ende wapenen/ tot dat nae d'afflijuicheyt des groot Commanduers van Castilien / den welcken wy oock gecommitteert hadden successaer in tselfde gouuernement nae den voorsz. Hertoge van Alue (by ons wedergeroepen om onse ondersaeten des te meer te contenteren) de saken geuallen syn in een ongeregeltheyt eñ ongehoirsaemheyt vã tcrijchsvolck ingenomen hebbende die stadt van Zyrycxzee / welcke ongeregeltheyt oft desordre den voorsz. van Nassau begonste eenige gunste eñ faueur aen te bringen. Ende corts daer nae die generaele staten van dese onse erfnederlanden willende eens uyte ellende/ miserie eñ calamiteyt vander oerlogen commen daertoe gepersuadeert zijnde vanden voorsz. van Nassau seggende eñ simulerende/ anders nyet te begeeren dan die welvaert/ ruste eñ vrede vandē landen/ eñ die selue quijt te maken eñ ontlasten vande uytheemsche Chrijchsluyden eñ die landen onder onse gehoirsaemheyt te houden/ ende inde selue te bewaeren eñ conserueren die oude Catholijcxsche Religie zulcx als die van oudts aldaer gheoeffent eñ gheexerceert is gheweest / mitgaders oock die priuilegien ende vrijheden desselffs landts tonderhouden / hebben mit hem ghemaeckt het tractaet van Ghendt / expresselijcken ghemaeckt op twee zunderlinge fondamenten/ te weten/ van die voorschreuen oude Religie/ eñ onse gehoirsaemheyt te handthouden eñ mainteneren/ bynnen welckē tijde hebben wij herwertsouer ghesonden wylen onsen goeden eñ fruntelycken broeder don Johan van Oistenrijck loflycker memoriē/ mit intentie eñ beuel/ dat hy alle die beroerten ende troublen/ van onse voorseyden landen soude accommoderen/ nederleggen/ vereenigen eñ reconcilieren mit de alrebeste eñ gevuechlijcxste wegen ende middelen alst mogelijck soude wesen/ twelck hy oock ghedaen heeft/ geuende eñ accorderende onsen ondersaeten alle tgene datmē hen eenichsins mochte toelaeten/ ratificerende insgelijcx tvoorschreuen tractaet van Gendt / twelck hy alomme dede uytroepen eñ publiceren/ in ghewoenlijcker manieren/ waer tegens die voorsz. van Orignyen mit alle zijne macht hem opposeerde / maer alsoo hy tselue niet en konde beletten / en heeft tvoorsz. tractaet gheensins willen laeten publiceren inde vlecken eñ plaetsen van sijn gouuernement/ uyt spijte dat hy de selue publicatie niet en hadde kunnen beletten soo voorsz. is/ niet tegenstaende dat wij selffs naederhandt deen eñ dander accord eñ tractaet geapprobeert / geemologeert eñ geratificeert hadden/ ende

dat

dat onsen voorsz. goeden broeder/mitgaders de gedeputeerde vanden sta-
ten diuersche treffelijcke personagien aenden voorsz. van Oraignyen ghe-
sonden hadden/om den selnen daer toe te persuaderen ē verwilligen/op
dat hy van zijnder zijden soude willen effectueren ende volbringen tgene/
daer toe hy gehouden ē verbonden was bij de capitulatien van tvoorsz.
tractaet van Ghendt. Ende want hy altijts voorhielt / ē bybrocht/ dat hy
in zijn geheel gouuernement behoorde gestelt ē gerestitueert te worden/
voirts dat de Steden die hem niet en hadden willen erkennē voor Gou-
uerneur/ende oock de ghene die wy naderhandt mit macht van wapenen
wederom ingenomen/oft anderssins onder onse gehoirsaemheyt gebracht
hadden/onder sijn voorsz. gouuernement ghestelt souden worden/is hem
deshaluen duer die goedertierenheyt ē sacchtmoedicheyt vā onse voorsz.
Staeten satisfactie gegeuen geweest/alsoo die selue zijn frauden/ bedroch/
listicheyt ē meyneedicheyt alnoch niet en kenden / mitz hy hem zwerende
nochtans/dat hy niet veranderen en soude inde forme ē maniere vande
voorsz. oude Catholijcxsche ende Roomsche Religie/ē dat hy te diē eynde
geuen soude sulcke versekertheyt ē satisfactie als die wethouders / bor-
gers ē inwoonders van elcke stadt rechtshaluen hadden moegen eysschē.
Ende nae dien men langen tijt gedisputeert hadde op de versekertheden
die elcke Stadt was begeerende/op dat hen gehouden soude wordē tgene
des voorsz. van Oraignyen hem belooft hadde/hebben sich ergeuen onder
zijn Gouuernement/naedyen hy de selue puncten ē andere begrepen in
d'acte vande voorsz. satisfactie gesworen hadde: maer in plaetse van zijnē
eedt ende beloofften te onderhouden/heeft hy ter contrarien inde selue ste-
den zijn ministers ē predicanten caluinisten van Londen aen ingebracht/
ē aldaer doen wederkeeren die voorvluchtige ketters ē heretijcken/ ē
oock aldaer gepractizeert vrijheyt ē liberteyt van conscientie / ē in ette-
lijcke kercken eenige schandalen ē onstichtichedē gedaen/doen beginnen-
de aldereerst aende biddende ordenen/daernae aende Magistraten ē wet-
houders/die hy allencxskens heeft doen verbolgē ē persecuteerē/ ē oock
die goede pastooren veriaecht ē eyntlijcken die Catholijcxsche Religie te
nieten gebracht ē verdreuen/ē d'exercitie der seluer verboden ē ghein-
terdiceert. Twelck doende heeft hy gebruyckt ē gheuseert van sijne ghe-
woonlijcke hypocrisyen / dissimulatien ē gheveynsthedē / seggende zulcx
hem te mishagē/ē dat hy tselffde nyet en konde remedieren/des nyetmin
verwecte ē oproerde secretelycken onder die hant mit zijne ministers ē
aenhengeren alle oproerige heretijcke ē seditieuse persoonen/om derge-
lijcke boosheeden te gebruycken ē vleren/Ende om tselue te volbrengen/
heeft allencxskens mit hulpe ē assistentie vanden zijnen/bynnen die stedē
garnisoen doen leggen tegens alle bespreken ē zijne gezwoerne beloff-
tē: daerentusschē en hiel nyet op onsē voorsz. broeder don Iohā te accuserē
ende beschuldigen/dat hy tegens die Staten machineerde/twelc nochtans
onse

onse voorsz. brueder ons altijts versekert heeft nyet waer te zijne / maer
wel dat hy aenmerckende die obstinaetheyt ende boosheyt vanden voorsz.
van Draignyen/mit eenigen heeft moghen ghecommuniceert hebben/ hoe
datmen den seluen tot redene soude moghen brengen/ende beletten/dat hy
nyet wederom die ghemeyne ruste ende weluaert vanden voorsz. Landen
en soude stooren eñ turberen/gelyck hy naderhandt gedaen heeft/des nyet
tegenstaende en heeft die voorsz. van Draignyen nyet opgehouden/tot dat
hy mit zijne ghewoenlijcke listen ende practijcken (daer mede hy hem zeer
wel behelpen kan) zulcke diffidencie ende wantrouwicheyt tusschen onsen
voorsz. broeder eñ die Staten van onse voorsz. Landen opgeroeyt haddẽ/
datmen daer van anders nyet en konde verwachten dan eenen grooten
apparenten moort/inder vueghen/dat om alsulck stuck eñ desordre. oft ten
minsten die ghevanckenis van zijn persoon te verhueden/ die voorgemel-
te don Johan/heeft t'zijnder versceckertheyt hem vertrocken binnen onse
Stadt/slot eñ Casteel vã Namen/daer toe de selue des te meer gemoueert
ende beweeght was/zoe hy egeene wapenẽ oft Cryechsvolck ter handt en
hadde/ende dat ter contrarien al cleer eñ blijckelijck was dat de voorsz. vã
Draignyẽ by alle zijne toegemaeckte eñ geaposteerde dienaers niet en ces-
seerde die factieuse eñ seditieuse persoonen op te roepen/ om tegens zijnen
persoon zulcx te doen eñ attenteren/ als hy in t'selfde iaer hadde laten doẽ
op die ghene van onsen raede van State/ghecommitteert totten gouuer-
nemente generael van onse voorsz. Landẽ: dat alsdoẽ meynende die voor-
schreuen van Draignyen al gewonnen te hebbẽ/ heeft begonst te openbae-
ren alle zijne macht/ wapenen eñ listicheden/om onse ondersaeten te ver-
wecken eñ brengen tot een open oirloghe tegens onsen voorsz. broeder/
Lieutenant eñ Stadthouder generael/nochtans by tusschen spreken eñ in-
teruentie van zekere treffelycke personnaigen neffens zijne persoon we-
sende/eñ van andere goede luyden oner de zijde vande Staten/ zijn de za-
ken zoo verre ghebrocht geweest/dat alle dingen geaccommodeert eñ ge-
sticht waeren/eñ ouer deen eñ dandere zijden veraccordeert eñ vereenicht/
iae zoo verre dat onsen voorsz. broeder om alle oorsaken van diffidentie te
weeren/te vreden was zijn gouuernement te verlaeten eñ nae Italyen te
vertrecken/gelijck oock onsen wille was. Ende waeren alsdoen die ghe-
deputeerde vanden Staeten by hem/om reciproce eñ van beyde zijden te
onderteeckenen de presentatien eñ wederpresentatien : maer ter quaeder
vren. Dese gemeyne vyant/perturbateur ende verstoorder vande gemey-
ne vrede eñ ruste aensiende dat hij vuyt Hollant (aldaer hij was) desẽ peys
eñ reconciliatie mit alle zijne listen eñ practijcken nyet en konde beletten/
heeft hem ghehaest op den seluen tijt te commen bynnen Bruessel /eñ hem
gelat ende/als off hy den peys hadde willen hebben/heeft die oirloge ghe-
voirdert eñ ingebrocht/ voortstellende nyeuwe conditiẽ alsdoen noch niet
besprooeken noch voor gehouden /zulcx dat hy tzijnder intentie gecomen
is/brekende al t'gene datter geaccordeert was/zoot eenen ygelycken ken-
lijcken

lijcken is. Ende naderhandt de saeke gecommen zijnde tot een oepen ende zeer wreede oirloge/heeft hem mit gewelt eñ oproer vande ghemeynte te- gens den wille vande Staten/gedaen verclaerẽ voor Rouwaert oft scher- merheer van onsen Landen van Brabant / eñ daer nae tweede Stadthol- der van alle onse erfnederlanden/ghelijck hy oock ten lesten duer oproer eñ emotie van dien van Gendt eñ van zekere andere steden eñ plaetsen hẽ heeft laeten kiesen voor Gouuerneur van Vlaenderen hebbende oock doen commen zijn broeder ende schoonbroeder vuytlanders om andere Gouuernementen van onse Landen eñ prouincien te hebben : eñ worden midler tijt bij hem eñ die zijne / onse ondersaeten belast eñ verdruckt / mit alle sorten eñ manieren van impositien/schattingen/exactien/ eysschẽ/ con- tributien eñ quotisatien die ontamelijcxste / barbarijcxste / eñ tyrannijcxste als oyt gehoort oft gesiẽ zijn geweest/die welcke hy met geweldiger han- de eñ feyt van wapenen opgebuert eñ gheexecuteert heeft / zonder consent oft accord van onse ondersaeten / noch daer van bewijs oft rekeninghe te doene. Ende zoe wanneer yemant daer op wilde spreken / heeft dien doen aentasten/qualyck tracteren/eñ in gheuanckenis werpen/oft oock doẽ pil- lieren / beroouen eñ ter doot brengen. Ten anderen is claer eñ kenlijck tgene dat wy continuelijcken gedaen hebben om het misverstant tusschen onsen voorsz. Lieutenant oft Stadtholder generael eñ die Staten opgere- sen (als vooren) te accommodieren eñ pacificeren/maer al tgene dat by ons oft onsen voorsz. broeder wel gedaen was/ is gesupprimeert eñ verborgẽ ghewe est: ende ter contrarie van dien/zoo heeft die voorsz. van Oraignyẽ eñ die zijne ontallijcke lasteringen eñ calumnyen gheinuenteert eñ voortsl- gebracht/om onse ondersaeten lancx zoo meer te abuseren ende bedriegen: eñ insunderheyt / alsoo wy ten tijde ende inde coniuncture vande victorie van Gemblours gesondẽ hadden dẽ vrijheere vã Selles mit seer redelijcke conditien / om onse voorseyde ondersaeten in gratie eñ genade tontfangẽ/ ende alle zaecken te vereenigen eñ reconcilieren/en is daer van nochtans niet nae gevolght duer tbelet dat hy daer inne gedaen heeft/hoe wel dat dẽ seluen tijt gheduerende/onse voorsz. ondersaeten ouerscrijuende zoo aen ons/als aendẽ Keyser onsen goeden broeder eñ neue/ eñ andere Fursten eñ Potentaten om te iustificeren die ghescheillen eñ differenten die zij hadden tegens onsen voorsz. Lieutenant eñ Stadtholder generael / opentlycken protesteerden dat zy geenrehande zaken en wilden veranderen inde oude Catholijcxsche Roomsche Religie/zulcx/als de selue van allen tijden bin- nen onse voorsz. Landen geobserueert hadde geweest eñ t'samentelijcken onder de selue tonswεerts dragen eñ bethoonen die ghehoirsaemheyt / die ons by Geestelijcke eñ weerlijcke rechten toebehoirde. Twelcke die twee puncten alleenlijck waeren die wy van hen altijts begeert hadden/eñ ter seluer tijt alnoch begeerden / eñ daer inne wy mit hen eens waeren. Des nyet tegenstaende/beduchtende die voorsz. van Oraignyen die reconcilia- tie van onse voorschreuen ondersaten mit ons/heeft wederom ghevonden

B. nyeuwe

nieuwe listen eñ inuentien/ om nyet alleenlyck tgene des voorsz. is te be-
letten/ maer oock om de zake te brengen tot een ganze desperatie eñ wan-
hopen sonder remedie/ indient mogelyck hadde geweest duer middel van
al te corrumperen met ketterije eñ heresije / twelck hi in diuersche vlecken
eñ plaetsen ghedaen heeft/ eensdeels duer de boose/ listige eñ meyneedighe
trecken (die hem eñ allen ketters zeer gemeyn zyn) als oock duer openbe
eñ puer gewelt/ gebruyckende tselue dat hy daer te voiren gedaen hadde/
om de landen eñ prouincien van Hollant eñ Zeelant te bederuen/ stellende
alle dingen in roere eñ moetwillicheyt der ghemeynten / soo met plunde-
ringe van kercken/ prophanatie vande heylige Sacramenten/ moordaden
ofte vanckenissen van Bisschoppen/ Pastooren/ Jesuyten/ Religieusen/ soo
vrouwen als mans persoonen / ende van verscheyden andere weerlijcke
duechdelijcke eñ eerlycke persoonen / veruyeuwende alle de wetten ende
Magistraten/ affstellende tegens alle regel enden orden van rechten / pri-
uilegien/ vsancien ende oude herkommen eñ obseruancien/ die Presidentẽ/
Raedtsluyden Gouuerneurs van plaetsen/ Baillius/ Preuosten / Drossae-
ten/ Scholtenen Schepenen eñ andere Catholijcke officieren eñ amptluy-
den/ tonswerts eñ totten weluaeren ruste/ eñ vrede vanden lande geaffec-
tionneert zijnde / stellende in plaetse van dien extraordinaerlijck/ eñ duer
zijn eygen auctoriteyt / eñ dickmael duer oproer van tgemeyn volck by
hem opgeroeyt (onder de welcke hy regneert eñ triumpheert) alle ketters/
sectaryssen / seditiense eñ oproerige menschen/ leuende opt roouen eñ stelẽ/
eñ andere zyns gelycke/ inder vuegen dat hy alle saken ghebracht heeft tot
een confusie die allertyrannijchste/ barbarijchste eñ moordadichste/ als oyne
gehoirt off gesien is geweest. Twelck mishagende zekere Catholijcxsche
landen eñ prouincien/ ende zunderlinge ziende de conscientien der goedere
luyden zoo grootelijcx geopprimeert/ geweldicht eñ verdruckt/ die kerckẽ/
cloisters/ abdyen/ sloten/ casteelen eñ huysen van edelluyden eñ andere goe-
de personnagien affgeworpen / eñ hun goederen allen boosen menschen te
proye gegeuen/ ter discretie eñ gelieffte van desen vremdeling eñ vuytlan-
der/ eñ den gantzen staet vanden lande by hem gesubuerteert eñ bedoruen:
ja zoe verre dat hy daer toe heeft willen bedwingen ghcheele landen ende
prouincien tegens hueren eedt ende wille/ hebben sich de selue prouincien
mit ons willen reconcilieren / twelck hy aen allen oirden eñ zijden/ eñ mit
aller zijner macht gepoocht heeft te beletten/ maer de selue hebben vromer
eñ stanttaffiger geweest dan hy. Ende dat noch erger is/ hoe wel de voor-
schreuen Heere die Keyser een ernstigen versuecke vande voorsz. Staten
(die hem gebeden hadden/ om tusschen ons eñ hen voorsprake eñ middeler
te willen zijn van eenre pacificatien) te vreden was alle zaken in handen te
nemen om die te vuyten eñ neder te leggen/ waer toe wy oock (begerende
onse ondersaten verlost te zijn van dese ellenden ende calamiteyten) ons
willich hebben laeten beuynden. Volgende welcken heeft zijn Key. Mat.
ten seluen eynde zijne ghesanten eñ Commissarissen tot Coelen ghesch̄ickt

eñ ghesonden/zoo van Churfursten als andere vanden principaelsten des
heyligen Rijcx/om te aenhoiren eñ verstaen die puncten/daer van gheschil
eñ different was : nochtans en heeft tselfde den voorsz. van Oraignyen
geensins konnen diuerteren noch afftrecken van zijne boose meyningen
eñ voornemen : welcke ghesanten oft Commissarissen hebben alle tselfde
aengehoort/eñ zekeren langen tijt zoo op den eysch ende petitien vanden
voorsz. Staten/als op onse presentatien ghecommuniceert eñ ghehandelt/
hebben eyntlijcken geresolueert eñ gedecreteert die puncten eñ artijckelē
die zy hebben laten drucken eñ publiceren/om ter eenre eñ ter andere zydē
aengenomen ende gheacceptéert te worden. Is nochtans al tselfde zonder
effect gebleuen/niet tegenstaende dat de voorsz. articlen zoo billich grace-
lijck ende redelyck waeren/ dat alle luyden van goede ordel eñ verstande
kennen eñ belijden/de selue meer dan sufficient eñ ghenoechsaem gheweest
te zijne/eñ dat wy meer gepresenteert hebben/ dan tgene des onse ondersa-
ten selfz nae redene aen ons hadden behoiren te versuecken. Ende de sel-
ue communicatie gedueren de/heeft de voorsz. van Oraignyen/om tegens
den Keyser eñ ons te contremineren/eñ op dat hy alle saken tot desperatie
soude moegen brengen bynnen der stadt Utrecht een versamelinghe ende
vergaderinge doen houden vande ghedeputeerde van eelijcke steden ende
landē die hy onder zijn macht eñ gebot houdende is/ō aldaer eene nyeuwe
cōfederatie eñ verbontenisse oft openbaere conspiratie te ramē eñ sluyten te-
gens ons eñ onse Religie mit grouwelijcke eñ affgrijselijcke woordē eñ ee-
dē/eñ en hebben hem oock niet kunnen vermijden die Commissarissen des
hoochgedachter Key. Mat. te iniurieren. waer toe eñ om sulcx te doē hy hē
behelpende is mit zijnē broeder eñ schoonbroeder/eñ andere toegemaeckte
eñ geapposteerde persoonen: twelck hy mit groote sollicitatien/practijckē/
calumnyen eñ groote beloofften/eñ by nae mit fortze/ghewelt eñ impor tu-
niteyt affgedrongen eñ geextorquieert heeft in diuersche quartieren/ende
nyet tegenstaende alle goede officien eñ deuoyren byde voorsz. Commissa-
rissen gedaen/om aende landen eñ prouincien te doen verstaen hun goede
eñ duechdelijcke resolutie onsen ondersaten zoo nootlijck ende zalich zijn-
de/heeft hy zoo veel ghedaen duer zijn aenhengeren eñ toegemaeckte per-
soonen (daermede hy hem behelpt voor zijne instrumenten) dat die voir-
schreuē artijclē langē tijt achtergehouden eñ gesupprimeert zijn gheweest
eñ alsoo die selue nyet langer en konden verhoelen blijuen / heeft hy niet
alleenlijck belet dat die nyet aengenomen en syn/maer oock gheprocureert
datter contrariē dieuersche schandelijcke schriften ende boecken vol luege-
nen ende calumnyen uuytgegeuen zijn geweest/eñ voirts hebben noch die
gedeputeerde/die hy neffens hem heeft binnē Antwerpen van zijner soor-
te ende maniere/gheeyscht ende begeert diueersche andere artijclen veel
lastiger/onbehoorlijcker eñ onbillijcker/vol lasteringe /iniuriē eñ blasphe-
myē tegens God eñ ons/hueren souuereynen eñ ouerstē heere eñ natuerlijc

ken Prince/ zulcx datmen desghelijcken nyet meer en soude kunnen doen. Eñ bevyndende dat hy mit allen zynen arbeyt/ listen/ inductien eñ persuasien de selue noch niet al en konde ghewinnen/ heeft sich eyntlijcken vertrocken vuyt Antwerpen/ aldaer hy bat dan twee iaeren hem onthouden hadde sonder daer vuyt te gaen/ ende is ghetogen binnen onser stadt van Utrecht/ om te volbrengen d'executie eñ effect vande voorsz. ongodlijcke conspiratie/ ende alle zaken int verwerren te stellen sonder t'selue te kunnen remedieren: eñ generalijcken heeft hem sulcx gedraghen in alle sorten eñ manieren van tyrannyen/ dat hy veriaecht ende vuytgedreuen heeft alle Geestelijcke persoonen/ handelende oock sulcx mittē heeren eñ principalē Adel van onse lande/ dat zy bedwongen zijn geweest sich te vertrecken/ eñ hun vaderlant te verlaten eñ abandōneren/ ten eynde dat hy te bat eñ absolutelijcker soude mogen regneren eñ domineren onder de oproerighe geesten vander gemeynten/ die goede luyden verdreuen zynde: eñ want men opentelijcken ziet dat alle dese confusien eñ plagen die onse voirschreuen landen lijdende zyn/ toecommen eñ procederen duer den raet/ daet/ postel eñ ingeuen van desen boosen hypocrijt/ eñ duer zijnē ongerusten geest/ die alle zyn geluc is stellende int ongeluck eñ beroerte vā onse ondersatē: eñ dat voirtsmeer al kenlijck eñ openbaer is/ dat soo lange hy sich bynnen onse voorsz Landen onthouden sal/ geenen peys noch eenige ruste aldaer te verhoopen oft verwachten en staet/ alsoo hy alle zaken fonderende is op een eewige diffidencie ende wantrouwicheyt/ die hy altijts inden mont heeft (twelck allen boosen menschen gemeyn is/ wyens conscientien duerknaecht worden/ mit Caym ende Judas/ eñ huns gelijcke) gemerckt oock dat nyet tegenstaende t'versueck eñ presentatien die hem gedaen zijn gheweest eñ besundere by Key. Mts. gesanten oft Commissarissen tot zynen grooten voirdele/ op dat hy hem soude willen vertrecken ter plaetse van zyner gheboerten (aldaer een yegelyck vuyter natuere behoirt aldermeest te begeren zyn leuen ouer te brengen) hy daer toe niet en heeft willen verstaē/ hebbende lieuer (een vremdelinck eñ vuytlander als hy is) onse voorschreuen Landen te bederuen/ dan hem te vuegen ende accommoderen tot tgene des tot weluaeren van onse ingeborene ondersaten van node is.

Soo eest/ dat wy al tselfde aengesien/ eñ om de redenen voorsz. zoe billich/ redelijck eñ rechtueerdich zijnde: ende daer inne ghebruyckende die autoriteyt eñ ouericheyt die wy ouer hem hebben/ vuyt crachte vande eedē van trouwe/ hulde ende onderdanicheyt die hy ons dicmael gedaen heeft/ eñ oock als wesende Prince absoluyt eñ souuereyn der voorsz. erffnederlanden/ zunderlinge aenschouw nemende op alle zijne boose eñ erge stuckē eñ feyten/ eñ dat hy alleē thooft/ autheur eñ promotuer is van alle dese beroerten/ eñ principaelste perturbatuer van allen onsen landen ende Staeten/ eñ opt corste die gemeyne peste vander Christenheyt: verclarē den seluen als schelm eñ verrader eñ vyant van ons eñ vande landen/ ende ouer zulcx hebben wy hem inden ban ghestelt eñ bannen mitz desen ten eeuwi-

gen

gen daegen buyt onse voirschreuen Landen ende alle andere onse Staten/
Coninckrijcken ende Heerlicheden: verbiedende eñ interdicerende allen
onsen ondersaten van wat State/conditie/oft qualiteyt die zijn/mit hem te
handelen/verkeeren/sprake houden oft communiceren openbaerlijck oft
bedectelijck/noch den seluen te ontfanghen oft logeren in hueren huysen/
noch hem gerieffuen oft accommoderẽ van eenige eetlijcke waren/dranck/
bier oft andere nootlijckheyt in geenre hande manieren/op pene te vallen
in onse indignatie/zoo hier nae geseyt sal worden. Maer consenteren allẽ
eñ eenen yegelijcken/tsy onse ondersaten oft andere/tot executie van dese
onse declaratie eñ verclaeringhe/den seluen te arresteren/becommeren/be-
letten/eñ hem van zijnen persoon te verseeckeren/jae oock te hinderen/aen-
tasten eñ offenderen soo wel in zijne goederen als aen zijn lijff eñ persoon/
exponerende eñ ouerleuerende den seluen wilhelm vã Nassau ter beliefte/
spot eñ proye van eenen yegelijcken/als vyant vanden menschelijcken ge-
slachte/geuende eenen yegelijcken alle zijne goederẽ ruerlijcke eñ onruer-
lycke/waer die ghestaen oft gelegen moghen zyn/wye de selue sal kunnen
nemen/aenveerden ende becommen/ buytgezundert die goederen tegen-
woirdelijck onder onse handt/gebruyck eñ possessie wesende. Eñ ten eyn-
de tselffde te eer ende mit meerder vliet eñ spoet gedaen eñ volbracht mach
worden/eñ om onse ondersaeten te gheringer van dese tyrannye/oppressie
eñ verdruckinge te verlossen/eñ op dat die duecht eñ vroomheyt gepresen/
eñ die boosheyt eñ misdaet gestrafft worde/beloonen wy in Con. eñ Prin-
celijcke woorden/eñ als Gods diener/dat indien yemant/t'zy onse onder-
saet oft buytheemsche/sich soo vroõ eñ grootmoedich/eñ tot onsẽ dienst/eñ
der gemeyne welvaert soo vierich liet beuindẽ/dz hy by eenige middel dese
onse ordinancie conde executerẽ/eñ sich quijtmakẽ vã dese voorsz. peste/dã
den seluen ouerleuerende doot oft leuende/oft dien selfz vanden leuen be-
rouende: wy den seluen sullen doen geuen eñ furnyeren voor hem eñ zyne
erfgenamen in gronden van erffue off gerede penningen tzynder kuese eñ
optie/terstont nae dz die zaecke volbracht sal wesẽ/die somme vã vijffuen-
twintich duysent goude croonen: eñ zoo verre hy eenich delict oft misdaet
gecommitteert hadde (hoe groot tselue soude moeghen syn) wy beloouen
hem tselue te vergeuen/gelijck wy oock van nv voor alsdan doen/eñ ver-
geuen: eñ indiẽ hy van geenen adel en waere hebben den seluen gheanno-
biliteert eñ annobiliteren by desen/ in aensienninghe van zyn vromicheyt/
eñ ingeualle de principael factuer tot hulpe eñ assistentie van zijnen aen-
slach oft executie vanden feyte/eenige andere persoonen annecmpt/ sullen
wy oock dẽ seluẽ alle gunste eñ weldaet bewijsẽ/ eñ tegens elckẽ van hen
sulcx bekẽnẽ als hun qualiteyt/eñ dẽ dienst die zy ons hierinne gedaẽ sullẽ
hebbẽ tselffde vereysschẽ sal/hẽ vergeuẽde insghelijcx tgene des zy souden
mogen misbruyckt eñ misdaẽ hebbẽ/de selue oock annobiliterẽde alsvoi-
ren. Ende alsoo die receptateurs faulteurs ende aenhengeren van sulcken
boosen tyran/oirzake zyn dat hy hem mach continueren eñ onderhouden

in zijne boosheyt/ zonder de welcke die boose wichten nyet lang en kunnẽ
dominerẽ/ verclaeren wy insgelijcx alle de gene die binnẽ eenre maent na
de publicatie van desen hem niet vertrecken en sullen van zijnder zijden/
maer continu eren sullen hem bystant eñ faueur te bewijsen/ oft den seluen
volgen/ hanteren/ bystaẽ/ fauoriserẽ oft beraden directelijc oft indirectelijc/
oft vã nv voirt aẽ mit goet oft gelt helpẽ sullẽ/ voir rebelle eñ wederspen-
nighe eñ vyandẽ vande gemeyne ruste/ eñ ouer sulcx hebbẽ wy de selue ge-
priueert eñ priuerẽ by desen van alle goederẽ/ adel/ eere/ gratie eñ genaede
nv eñ in toecomende tijden / geuende huere goederen eñ persoonen/ waer
dat de selue geuonden sullen worden/ tzy in onse landen eñ Coninckrijckẽ
oft buyten de selue/ aen den genen die de selue aenslaen/ eñ occuperen sullẽ/
tzy coopmanschappen gelt/ schulden ende actien oft crediten/ landen/ heer-
lijckheden eñ andere/ soo verre de selue goeden alnoch nyet aengheslaghen
eñ in onse handen niet ghestelt en zijn/ zoo voorsz. is: eñ om totten arreste
eñ aentastinge van hueren persoonen ende goeden te mogen commen/ sal
voir genoechsame probatie wesen/ datmen sal kunnen bethoonen de selue
(nae den tijt hiervoiren ghestelt) gesien te hebben communiceren/ sprake-
houden/ handelen tracteren frequenteren ende verkeeren int openbaer oft
int heymelyck metten voorsz van Oraignyen/ oft den seluen eenige parti-
culiere gunste/ faueur/ hulpe bystant oft assistentie directelijck oft indirec-
telijck ghedaen te hebben. Vergeuende nochtans allen ende eenen yege-
lijcken al tgene dat zy totten voorsz. tijt toe gedaen mogen hebben ter con-
trarien/ zoe verre zy hen wederom commen stellen eñ reduceren onder die
behoirlijcke eñ oprechte gehoirsaemheyt die zij ons schuldich zyn/ accepte-
rende tvoirsereuen tractaet van Atrecht bynnen Bergen gesloten/ oft die
articlen der Key. Mts. Commissarissen ende ghesanten tot Coelen.

Ontbieden daeromme eñ beuelen onsen zeer lieuen eñ ghetrouwen die
hooft/ presidenten eñ luyden van onsen secreten eñ grooten raden / Cance-
lier ende luyden van onsen rade in Brabant/ Stadtholder/ President ende
luyden van onsen rade tot Luxemborg/ Stadtholder / Cantzler eñ luyden
van onsen rade in Gelderlant/ Stadtholder vã Lymborch/ Valckenborch/
Daelhem/ ende andere onse landen van Ouermaeze / Gouuernuer / Presi-
dentẽ eñ luyden van onse raden in Vlaenderẽ eñ Artois/ Grootbailliu vã
Henegauwe/ eñ luyden van onsen rade te Bergen/ Stadtholder/ President
eñ luyden van onsen rade in Hollant/ Stadtholder/ President ende luyden
van onsen rade tot Namen / Stadtholder/ President eñ luyden van onsen
rade in Vrieslant/ Stadtholder/ Cantzler eñ luydẽ vã onsen rade in Ouer-
yssel/ Lieutenant van Groeningen/ Stadtholder/ President eñ luyden van
onse rade tUtrecht/ Gouuernuer van Rijssel / Douway eñ Orchyes/ Pre-
uoest van Valencijne/ Bailliu van Doernycke/ Rentmeesters van Bewest
eñ Beoisterschelt in Zeelant/ Schoutet van Mechelen/ eñ alle anderen on-
sen Rechteren/ Justiciezen/ Officieren eñ Amptluyden tegenwoirdighe eñ

toecomende/eñ dien van onse Vasallen dien dit aengaen sal huere stede-
houderen eñ elcken van hen zoot hem toebehoiren sal / dat zy dese onse te-
genwoirdige declaratie/gebot eñ ordinancie doen kundigen/ vuytroepen/
eñ publiceren/elck binnen de limiten van zijne iurisdictie daerinẽ gewoon-
lijck is vuytroepingen eñ publicatien te doene/op dat nyemant ignoran-
tie en soude mogen pretenderen:ende voirts onderhouden eñ obseruceren/
doen onderhouden eñ obseruceren onverbrekelycken alle die puncten ende
articlen daer inne begrepen nae huere vorme ende inhouden/ procederẽde
ende doende procederen respectiuelijcke totte recompense/loon/pene/straff
ende punitie bouen vermelt/sonder eenige gunste/ fauer oft dissimulatie:
des te doene met deser aencleeft gheuen wy hen ende elcken van hen besun
dere volcommen macht/ autoriteyt ende sonderlingh beuel/ ontbiedẽ ende
beuelen allen ende eenen yeghelijcken dat sy hen t'selfde doende ernstlijckẽ
verstaen ende obedieren. Ende nietmin alsoo die voirschreuen publicatien
teghenwoirdelijck niet ghedaen en kunnen worden binnen de steden/lan-
den ende castelryen gheoccupeert zijnde duer de rebellie vande voirschreuẽ
van Oraignyen/ willen wy dat de publicatien die ghedaen sullen worden
bynnen de naeste steden/ wesende onder onse ghehoirsaemheyt/ van sulcker
weerde ende effecte sullen zijn/ al off de selue ghedaen waren alomme byn-
nen de plaetsen ende vlecken ghecostumeert / ende voor sulcx hebben wy
die gheautoriseert ende autoriseren by desen:willende ende beuelende ins-
ghelijcx dat die van stonden aen ghedruckt ende gheprent sullen woirden
by gheswooren druckers oft printers van onse vniuersiteyten van Loeuen
ende Douay/in t'weederley sprake ende tale/ op dat de selue te gheringher
tot kennisse van eenen yeghelijcken soude moghen commen/ ende sulcx is
onse gratie/decreet/wille ende goede gelieffte. Toirconden van tgene des
voirschreuen is / hebben wy onsen grooten seghel doen hanghen aen dese
teghenwoirdige/die gegheuen zijn gheweest in onser stadt vã Maestricht/
den xvten dach van Martio / int iaer ons Heeren/ duysent/ vyff hondert/
tachtentich: van onsen rijcken / te weten van Spaengnyen ende Sicilien
t'xxve. ende van Napels t'xxvije.

By expresse ordinancie van zijner Mt.

Verreyken.

Ende waren de voirschreuen brieuen ghesseghelt mitten grooten zeghel
van zijne Mt. in rooden wasse/ende dobbelen steerte vuythanghende.

Aldus ghepublicéert binnen Tshertogenbossche Anno. M. D.
LXXX. Desen elfsten Septembris.

Extraict van t'preuilegie.

DIe Co. Maiest. heeft gheconsenteert ende geaccordeert/Jannen Scheffer
gheswooren boeckprinter der seluer Maiest. binnen der Stadt van Tsher-
toghenbossche/om binnen der voirsz. stadt te mogen printen/oft doen printẽ/
vercoopen ende distribueren/ die Placcaeten ende Ordinantien ons Heeren
des Coninex/alreede gesonden bynnẽ der voirsz. stadt/om alldair te worden gepubli-
ceert/eñ die het hoff namaels aldair sal seyndẽ/breeder blijckende byder acte vanden
seluen Houe daer op verleent ende gegeuen tot Namen den xxi. ten Aprilis
Anno. 1580. Onderteeckent. S. de Grimaldi.